

ДИЗАЙН

УДК 391(477):687.016

Винокур Олена Миколаївна
аспірантка,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
Olena.vynokur@gmail.com

ВОЛИНСЬКИЙ ЕТНІЧНИЙ КОСТЮМ У ФОРМОТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОДИ

Мета роботи. Дослідження передумов і факторів становлення етнічного волинського костюма, характеристика застосування волинських етнічних мотивів у формотворенні сучасного українського одягу. **Методи дослідження.** Розглянуто наукові роботи, присвячені історії, соціології, історії мистецтва волинського костюма та дизайну сучасного українського костюма. Використано методи соціокультурного, мистецтвознавчого, естетичного та структурно-композиційного аналізу. Використано візуальний метод дослідження. **Наукова новизна роботи** полягає в окресленні актуальної проблематики українського етнодизайну як виду художньо-проектного засобу, який оснований на мистецьких засадах автентичного волинського костюма та інноваційних технологіях дизайну одягу. Подано результати дослідження етнодизайну як відображення волинського етнічного костюма в формотворенні сучасної української індустрії моди, а зокрема, можливість втілення волинських етномистецьких традицій при розробці та виготовленні різних видів сучасного українського одягу. **Висновки.** Трендами останніх років стало повернення до етнічного волинського костюма в поєднанні з сучасними модними тенденціями одягу та провідними технологіями. Етнічні волинські мотиви знайшли відображення на прикладах творчих колекцій українських дизайнерів одягу.

Ключові слова: волинський етнічний костюм, етнодизайн одягу, сучасна індустрія моди, дизайнери одягу, модні тенденції, етностиль.

Винокур Елена Николаевна, аспиранка, Киевский национальный университет культуры и искусств, Киев, Украина

Волинский этнический костюм в формообразовании украинской моды

Цель работы. Исследование предпосылок и факторов становления этнического волинского костюма, характеристика применения волинских этнических мотивов в формообразовании современной украинской одежды. **Методы исследования.** Рассмотрены научные работы, посвященные истории, социологии, истории искусства волинского костюма и дизайна современного украинского костюма. Используются методы социокультурного, искусствоведческого, эстетического и структурно-композиционного анализа. Применен

визуальний метод дослідження. **Научная новизна работы** заключається в опису актуальної проблематики українського етнодизайна як виду художественно-проектного засобу, який оснований на художественних принципах аутентичного волинського костюма та інноваційних технологіях дизайну одягу. Представлені результати дослідження етнодизайна як відображення волинського етнічного костюма в формуванні сучасної української індустрії моди, а можливість втілення волинських етнічних художественних традицій при розробці та виготовленні різних видів сучасної української одягу. **Выводы.** Трендами останніх років стало повернення до етнічному волинському костюму в поєднанні з сучасними модними тенденціями одягу та передовими технологіями. Етнічні волинські мотиви знайшли відображення на прикладах творчих колекцій українських дизайнерів одягу.

Ключевые слова: волинський етнічний костюм, етнодизайн одягу, сучасна індустрія моди, дизайнери одягу, модні тенденції, етностиль.

Vynokur Olena, postgraduate, Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv, Ukraine

Volyn ethnic costume in shaping Ukrainian Fashion

The purpose of the work. Investigation of the preconditions and factors of the formation of the ethnic Volyn costume, a description of the use of Volyn ethnic motifs in the formulation of modern Ukrainian clothing. Research methodology. The scientific works devoted to the history, sociology, history of the art of the Volyn costume and the design of a modern Ukrainian costume are considered. **Methods** of socio-cultural, art criticism, aesthetic and structural-compositional analysis are used. Visual research method applied. **The scientific novelty of the work** is to outline the topical issues of the Ukrainian ethnodizaina, as a type of art project that is based on the artistic principles of the authentic Volyn costume and innovative clothing design technologies. The results of the ethnodizaine research as a reflection of the Volyn ethnic costume in the formation of the modern Ukrainian fashion industry, and in particular the possibility of implementing volyn ethnostyle traditions in the development and production of various types of contemporary Ukrainian clothing, are presented. **Conclusions.** The trends of recent years have been the return to the ethnic Volyn costume, combined with modern fashion trends of clothing and leading technologies. Ethnic Volyn motifs are reflected on examples of creative collections of Ukrainian fashion designers.

Key words: Volyn ethnic costume etnodyzayn clothing, modern fashion industry, fashion designers, fashion trends, ethnic style.

Вступ. Протягом століть етнічний костюм формувався в системі символіки та в побутуванні регіонального одягу волинян. Все це впливало на мистецькі процеси в Україні. Актуальність нашого дослідження обумовлена важливістю вивчення процесів формування етнічного волинського костюма в сучасних тенденціях моди. Висвітлити традиції етнодизайну через взаємодію

індустрії моди з інноваційними технологіями. Перспективність дослідження, зокрема, висвітлена в роботах сучасних дизайнерів одягу України.

Постають наступні завдання: проаналізувати формотворення волинського етнічного костюма; становлення етнічного костюма Волині поч. ХХ ст.; виявлення понять мода в костюмі та традиції в одязі; аналіз етноколекцій українських дизайнерів одягу; проаналізувати відображення волинського етнічного костюма в формотворенні сучасної української індустрії моди.

Серед використаних методів дослідження, особливу увагу надамо таким методам як структурно-функціональний, історичної ретроспективи, описовий, прогностичний, а також враховані системні методи (зокрема, міждисциплінарні системні методи третього покоління) тощо.

Учені визначають [5; 9; 8], що наприкінці ХІХ – поч. ХХ ст. формування етнічного вбрання України відбувалось у двох основних формах: як домашні ремесла та як організовані виробництва – промисли, пов'язані з ринком. На їх розвиток впливали наявність сировини, вигідне торговельне та географічне розташування. З покоління в покоління передавався генетичний код художньої традиції та художня спадщина народу. Вивчення різних періодів розвитку та видів народного мистецтва проводили С. Мигаль, Л. Оршанський, А. Будзан, М. Драган, Ю. Легенький, Т. Кара-Васильєва, М. Криволапов, М. Макаренко, П. Мельниченко, К. Променицький, В. Тименко, В. Торканюк, Д. Тхоржевський, А. Хворостов та багато ін. дослідників [4].

Розглядали етнодизайн як вектор формотворення сучасного українського одягу, – Т. Куратнік, Р. Захарчук-Чугай, М. Драган, К. Кавас, С. Мигаль, М. Станкевич, В. Титаренко, В. Торканюк.

Фундаментальні розробки в напрямку перспективного розвитку етнодизайну здійснили такі провідні українські науковці як Р. Яців, Є. Семененко, Є. Антонович.

Сьогодні етнодизайн є важливою складовою сучасного українського мистецтва, де поєднуються давні народні традиції з новітніми технологіями. Розвиток модних напрямів пов'язаний з етнічною ідентичністю. Етно-стиль є актуальним і, зазвичай, присутній під час показів колекцій одягу [3; 2].

Мета дослідження – відображення волинського етнічного костюму в формотворенні сучасної української індустрії моди.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні етнодизайн посідає важливе місце в суспільному житті українців, заповнивши творчий простір вітчизняної індустрії моди. Етнічний волинський костюм привертає увагу талановитих художників-професіоналів сучасного одягу, як досконале естетичне явище культури, найбільш відповідне внутрішньому складу саме українського народу і, одночасно, як унікальний історичний досвід, потрібний для сучасної практики та для майбутнього. Митці розробляють колекції костюмів для нових умов виробництва, використання споконвічного практичного досвіду українців, надає можливість якомога глибше осмислити процес створення функціонально-досконалих і естетично вишуканих зразків традиційного етнічного вбрання, відчувати, що з цього багатства можна використати в сучасному житті.

Поступово відбувається зближення з часом, взаємопроникнення професіональної та традиційної творчості.

Відповідність традиційного волинського етнічного костюма (як результату багатовікової колективної творчості українського народу) умовам праці, можливість його легкого переходу від одного сезону до іншого (від зимового до осінньо-весняного або літнього комплексу); від повсякденного до святкового вбрання (шляхом додавання окремих деталей: прикрас, вінків, вишуканих «Очіпків», яскравих, орнаментованих «запасок», посів) – робила його на той час «ідеологічним і пластичним матеріалом для створення одягу міста» [1].

Можемо констатувати, що багатовіковий етнічний досвід стає об'єктом ретельного вивчення, прогресивних пошуків, раціональних традицій з метою впровадження в процес створення сучасного костюма вищих досягнень мистецької спадщини [7].

За нашими дослідженнями, традиції одягу – це успадкування крізь попередні покоління навиків та засобів формування одягу, в проявах форми, художнього рішення; перехід досвіду з покоління в покоління. Традиційний етнічний одяг набуває звичаєвих характеристик та уставів, що віддзеркалюються в поглядах, смаках, нормах українців. Український народ має в собі відображення багатовікових традицій мистецтва.

На думку фахівців [6], композиція етнічного вбрання Волині подає добре продуману й логічну конструктивну та декоративну семіотику взаємозв'язку полотнища вишивки, гармонійне суміщення мережєвих швів та частин вільного білого тла, які підкреслені декоративністю.

Варто зазначити, що формотворення орнаменту волинського одягу відзначається особливою самобутньою красою вираження сорочки. Найбільш рясно оздоблювались рукава. Композиції були як вишиті, ткані, розташовувалися в горизонтальні смуги по всій довжині рукава; мали вигляд трьох вертикальних вишитих смуг додаткових елементів; горизонтальною смугою, геометричними та рослинними елементами розташовувалися візерунки по верхніх частинах рукавів та полотнищу сорочки; розташування орнаменту лише у верхній частині рукавів та ін. За коміром та чохлами ми бачимо вишивку, відмінну за стилем, кольором, технікою від вишивки рукавів [6].

Звернемо увагу, що мода та традиції, здаються поняттями несумісними й протилежними в своїй основі. Мода – явище інтернаціональне, відповідає сучасним тенденціям і потребам, завжди є несподіваністю, новизною, запереченням того, що було вчора, устремлінням в майбутнє з урахуванням останніх досягнень індустріального розвитку. Традиції є, на протилежність моди – явища культури усталені, відібрані віками, це мудрість і досвід народу, що бережливо передавався від покоління до покоління, від майстра до майстра, зберігаючи техніку аматорського виробництва, живий подих ручної праці, багатство національної культури. Народні волинські традиції не випадково стали основою формування професіонального моделювання, завжди були творчим джерелом при створенні провідних, сучасних колекцій. Практичний досвід підтверджує, що поєднання технічних досягнень, сучасних естетичних

вимог і багатовікових народних волинських традицій створює найбільш широкі можливості для розвитку моделювання костюма сьогодні та розкриває перспективу для майбутнього [7].

Одяг сучасних українців повинен не лише відповідати потребам споживача, бути багатофункціональним, але й мати естетичне призначення. На даному етапі розвитку України виховання патріотизму є важливою складовою культури нашого народу і тому, дизайнери-модельєри намагаються в колекціях втілити етнокультуру українців.

Вітчизняні артисти, вбрані в етнічний стиль, це зразок для наслідування. Волинський етнічний костюм створює нові тенденції в українській моді. Найпоширенішими елементами, які перейшли з традиційного волинського одягу в дизайн, стає вишивка. Ускладнення технік з гаптуванням наявні в показах колекцій одягу. Вони чудово доповнюють вечірні та повсякденні вбрання. Етнічні хустини залишаються трендовими. Жінки увінчують свої зачіски кольоровими стрічками та яскравими плетіннями з вовни [2].

Варто зазначити, що сучасні дизайнери повсякчас створюють нові колекції в етностилі. Модельєри випускають також численну кількість різноманітних аксесуарів та прикрас. Особливо в цьому сезоні дизайнери пропонують колекції у волинському етностилі. Цікаво виглядають жіночі сумочки, клатчі з волинською вишивкою, пояса, оздоблені вишивкою бісером, хустки, шарфи, шалі, прикрашені етнічними малюнками. Особливої уваги заслуговує трансформований волинський віночок. Якщо традиційний віночок був виконаний з символічних квітів, зі стрічками, і носили його лише молоді дівчата, то сучасний віночок – це обідок для волосся, оздоблений різноманітними штучними квітами (і це не традиційними букетами, наприклад, трояндами, орхідеями), і прикрашає такий аксесуар не лише дівчат, але й дорослих жінок.

Етностиль одягу можливий для прояву творчості. А саме: загаптовані колготи й манікюр, виконані в стильовому волинському рішенні. Розшиту сучасну етнічну сорочку одягають із джинсовими брюками та доповнюють вишивкою класичні ділові костюми. На сучасних ярмарках ідентичний одяг можна підібрати з сучасними майстрами, що відтворюють народне волинське мистецтво [3].

Аналізуючи сучасні колекції українських дизайнерів одягу, а саме: Л. Пустовіт, О. Караванської, Р. Богуцької, І. Каравай, І. Діл, Л. Кім, Я. Червінської, О. Даць, Kostelni, Л. Бушинської, І. Ігнатієвської, SVITLO, Ю. Поліщук, В. Гресь, К. Шнайдер, О. Андреєвої, О. Теліженко, Г. Рожак та ін., ми можемо засвідчити, що в їх творчості поєднуються сучасні тенденції моди та українські етнічні волинські мотиви. Дизайнери для створення нових колекцій використовують інноваційні технології в декоруванні та оздобленні костюма, а саме: сучасна орнаментация, машинна вишивка, лаковий розпис, тиснення, лазерна перфорація, як перспективи трьохвимірного 3-d відтворення, мікро- та нанотехнології, ензимні технології тощо. Українські етнічні колекції одягу виконані якісно, про це свідчить ідеальна викрійка та ексклюзивність.

Наукова новизна. У статті було всебічно обґрунтовано та опрацьовано матеріал з становлення та формотворення етнічного волинського костюма в формотворенні сучасної індустрії моди. Після того нами було систематизовано цей матеріал та логічно викладено.

Висновок. Український етнодизайн дуже пов'язаний з національною ідеєю. Етнодизайн українського вбрання набув стрімкого розвитку. Українські та світові дизайнери (З. Роудс, Д. Гальяно, Ж.-П. Готьє) найчастіше звертаються до етнокультурної волинської спадщини в пошуках натхнення для своїх колекцій. Нині в українських дизайнерів розвиваються нові підходи конкуренції зі світовими відомими брендами. Останнім часом трендом стало повернення до українських етнічних звичаїв у поєднанні з сучасними модними тенденціями і технологіями. Етнічні волинські мотиви знайшли відображення на прикладі творчих колекцій вищеперерахованих українських дизайнерів одягу.

Список використаних джерел

1. Белая Г. Очерки истории советской этничности / Г. Белая, Г. Скороходов // Красная нива. – Москва : Наука, 1924. – Вип. 30. – С. 441–462.
2. Богомаз. О. Український стиль в одязі: як виглядати елегантно. [Електронний ресурс] / О. Богомаз. – Режим доступу: <http://www.epochtimes.com.ua>. – Дата звернення 18 Листопад 2016.
3. Від шаровар до камуфляжу з вишивкою: сучасне етно від українських дизайнерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://espresso.tv>. – Дата звернення 10 грудня 2016.
4. Вуташинський Т. Закономірності розвитку етнодизайну [Електронний ресурс] / Т. Вуташинський. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua>. – Дата звернення 10 грудня 2016.
5. Криволапов М. Художня критика і проблеми осмислення мистецької спадщини / М. Криволапов // Мистецтво України. – Київ, 2000. – Вип.1. – С. 11–12.
6. Кара-Васильєва Т. Українська вишивка / Т. Кара-Васильєва, А. Чорноморець. – Київ : Либідь, 2002. – 158 с.
7. Ніколаєва Т. Український костюм. Надія на ренесанс / Т. Ніколаєва. – Київ : Дніпро, 2005. – 317 с.
8. Тименко В. Професійна дизайн-освіта: теорія і практика художньої обробки деревини / В. Тименко, В. Сидоренко. – Київ : Педагогічна думка, 2007. – 288 с.
9. Український О. Етнічність українців / О. Український // Дизайн-освіта. – Київ, 2001. – Вип.1. – С. 11–12.

References

1. Belaia, G., and Skorokhodov, G. (1924). 'Essays on the history of Soviet ethnicity'. *Krasnaya niva [Red Field]* Moscow: Nauka, no.30, pp. 441–462.
2. Bohomaz, O. 'Ukrainian style in clothes: how to look elegant', [online] Available at:< <http://www.epochtimes.com.ua>> [Accessed 18 November 2016].

3. *From baggy trousers to camouflage with embroidery: modern ethno from Ukrainian fashion designers*, [online] Available at:< <http://espreso.tv>.> [Accessed 10 December 2016].
4. Vutashynskiy, T. '*Patterns of the development of ethnodesign*', [online] Available at:< <http://lib.iitta.gov.ua>> [Accessed 10 December 2016].
5. Kryvolapov, M. (2000). *Artistic criticism and problems of comprehension of artistic heritage. Mystetstvo Ukrainy [Ukrainian art]* 1nd ed. Kyiv: Spalakh.
6. Kara-Vasylieva, T. Chornomorets, A. (2005). *Ukrainian embroidery*. Kyiv: Lybid.
7. Nikolaieva, T. (2005). *Ukrainian costume. Hope for the Renaissance*. Kyiv: Dnipro.
8. Tymenko, V., and Sydorenko, V. (2007). *Professional design education: the theory and practice of wood processing*. Kyiv: Pedagogichna dumka.
9. Ukrainskiy, O. (2001). Ethnicity of Ukrainians. *Dyzain-osvita [Design education]*.

© Винокур О. М., 2018

УДК 7.036+687.016(44)

Михайлова Рада Дмитрівна
доктор мистецтвознавства, професор,
Київський Національний університет
технологій та дизайну
Київ, Україна
radami1818@gmail.com
Коропенко Маріанна Володимирівна
здобувач,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
mari-ku@meta.ua

ТЕМА ТА ОБРАЗ В ДИЗАЙНЕРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕО ВОЗІАНОВА

Мета роботи – розглянути та проаналізувати творчу діяльність Тео (Федора) Возіанова як одного із провідних українських дизайнерів одягу; на прикладі подіумних колекцій, представлених ним на «Українських тижнях моди» (Ukrainian Fashion Week), виявити тематику, стилістику та образність його дизайнерської діяльності, простежити особливості її формування та еволюційно-трансформаційний рух. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні комплексного аналізу матеріальних (одягу) та нематеріальних (ідейно-образних) засад творчого доробку Тео Возіанова. **Наукова новизна** роботи полягає у перегляді, впорядкуванні та систематизації фактів творчої біографії дизайнера щодо визначення значимості його діяльності у розвитку